

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות חורבנית

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים ושמונה

הפסרה לשבת הבדול

צו (תשכ"ט)

מלאכי ג' ד-כד

א. שאלת סבבה

1. לדעת סגל בפרשנו שלמלאכי פסוקי ההפסרה שלנו הם חלק מתוך יחידה גדולה יותר והיא ב' יז - ג' 21.

התוכל להסביר מה מאחד פסוקים אלה ליחידה אחת?

ב. ד'. וערבה לה' טנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות.

אא 1. רבים ממפרשי המקרא מתקשים להבין את הקשר שבין פסוק זה ובין מה שלפניו ומה שלאחריו.

אא התוכל להסביר קשר זה?

א 2. מה ראו מסדרי התפילה לקבוע פסוק זה כסיום התפילה עמידה?

ג. ה'... והייתי עד מסחר במכשפים ובמנאפים ובנשבעים לשקר ובעושי שכר שכיר אלמנה ויתום ומטי גר - ולא יראוני.

1. מה פירוש "עד ממחר"?

2. מקשים: למה לא הזכיר בין כל עברות אלה גם עבודה זרה?

3. מה פירוש "מטי גר"?

ד. ו' כי אני ה' לא שניתי ראש בני יעקב לא כליתם.

רש"י ד"ה כי אני ה' לא שניתי:

אע"פ שאני מאריך אפי, לא שינה דעתי עלי מבראשונה, לאחוב את הקע ולשנוא את הסרב.

ד"ה ואתם בני יעקב:

אע"פ שמתים אתם ברעחכם ולא בניתי מן הרשעים בחיים.

ד"ה לא כליתם:

איבנם כלים מלפני ותנחתם לי הנפשות לגבות מהם דיני בגיחונם, וכן חרגם יונחם ואחרון, בגני ישראל, אחרון מדם, (אם סבורים) דם, דמאת בעלמא חדיו, (מי שמת בעוה"ז) דינית מסק, כלומר: אתם סבורים לומר, דיני כל שאין עוד לימנע ממנו.

רד"ק ד"ה כי אני ה' לא שניתי:

כי מה שאמרתי אפילו לזמן ארוך - כן יהיה, כי אני לא שניתי ודברי לא ישנו וכל העתידות שאמרתי לכם ע"י עבדי הנביאים כן יהיו. "שניתי" ענין שני, כלומר לא אשנה מדבר לדבר ומחפץ לחפץ.

ד"ה ואתם בני יעקב לא כליתם:

כמו שכלו שאר האומות, שלא נשאר להם זכר וכלו טחיות גוי, אבל אתם לא כליתם ולא תכלו, כי לעולם תהיו מיוחדים בין הגויים, להיות גוי אחד בארץ, אע"פ שגליתם ונחתם לכל מאה, שמכם נשאר בכל מקום, ומה שהרעותי לכם - בעונותיכם עשיתם, וכמו שאני לא אשנה, גם אתם לא תכלו, ובאחרית הימים תשובו למעלתכם ותהיו עליונים על כל גוי הארץ.

מקרא בפשוטו ד"ה ואתם בני יעקב לא כליתם:

כמו שנאמר (שמואל א' ג' ב') "ועיניו החלו כחוח", כן המקרא חזק, ובאסרו "בני יעקב" יזכור דרכי יעקב הראשונים שעקב את אחיו פעמים, וזה פירוש הדברים בחבורם: כמו שאני ה' לא שניתי, ובסופי אני עומד, כן גם אתם לא שניתם, וברעחכם אתם עומדים, כי עדיין לא חדלתם טחיות "בני יעקב" שכל מעשיו בעקבה. כאשר יאמר חסל החלמוני: ברא כרעא דאבוה.

1. מה הם הקשיות בפסוק זה?

2. מה ההבדל בין פירוש רש"י לבין פירוש הרד"ק?

3. מה המשותף לשניהם: בנגוד לפירוש "מקרא בפשוטו"?

אא 4. במה רואה בעל "מקרא בפשוטו" דמיון בפסוקנו לשמואל א' ג' ב'?

5. על אילו פסוקים בדברי הנביאים יכול בעל מקרא בפשוטו להסתמך בהצרכתו את יעקב?

אא 6. יש המביאים סעד לפירוש בעל "מקרא בפשוטו" ל"בני יעקב" בפסוקנו מפסוק ח'. מה הוא הסעד?

אא 7. איזה סן הפרושים נראה לך המתאים ביותר למקשר?

ה. השוה:

ג. י"ג-ט"ו

ב. י"ז

חוצעתם ה' בדבריהם
ואמרתם: "במה הוצענו?"
באמרתם: "כל עשה רע
סוב בעיני ה'".
ובתם הוא חפץ
או איה אלוקי המשתפט?"

חזקו עלי דבריהם, אמר ה'
ואמרתם: מה נדברנו עליך?"
אמרתם: "שוא עבוד אלוקים
ומה בצע כי שמרנו משמרתו
וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבאות?"
ועתה אנחנו מאשרים זדים

בס נבנו עושי רשעה
בס נחנו אלוקים וימלטנו".

1. מה המשותף לדברי ישראל המובאים בדברי הנביא?
2. מה ההבדל בין דבריהם מה ושמך?
3. לכו מלח "או".

ו. חשוה:

ירמיהו ט"ו

מלאכי ג'

י"ג: "חזקו עלי דבריהם" אמר ה'
ואמרתם: "מה נדברנו עליך?"
י"ד: אמרתם: "שוא עבוד אלוהים
ומה בצע, כי שמרנו משמרתו
וכי הלכנו קדורנית מפני ה' צבאות?"
ט"ו: ועתה אנחנו מאשרים זדים
בס נבנו עושי רשעה
בס נחנו אלוהים וימלטנו".

ט"ז: אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו
ויקשבו ה' וישמע ויכתב ספר זכרון
לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו.
י"ח: והיו לי - אמר ה' - צבאות
ליום אשר אני עושה - סגולה

(1) מה הדמיון ומה השונה בין דבורי הרשעים במקומנו ובין דבריהם שם
אל ירמיהו?

(2) היכן מצונו בספר מלאכי רעיון זה שנית?

(3) השווה לדבריהם את ספר מלאכי ג' - י"ד ובייחוד פסוקים י"א-י"ב
במה דומים דברי המזמור לפסוקינו ולפסוקי ירמיהו ובמה שונים הם
מחם?

ז. י"ג חזקו עלי דבריהם

אבן כספיו אדני כסף

זה תלונת צדיק ורע לו, כי הוא יוחר חזקה מן האחרת, כי רעות העוה"ז
מונעת שלמות הנפש, לא בצדק המובנת, לכן חיתה החשובה לזה (ט"ז)
"אז נדברו יראי ה' וכו'".

א. מה היא כונתו בתלונה "האחרת", אשר תלונת "צדיק ורע לו" חזקה
מסנה?

2. היכן בפרקי מלאכי נמצאת אותה תלונה ואחרת?

3. ובמה למי דעה אבן כספיו חזקה תלונה "צדיק ורע לו" מן האחרת?